

Kádas Ágnes
1948–2015

EMLÉKEZÉS KÁDAS ÁGNESRE

Ertsey Attila

Kádas Ágnes, a Szabad Gondolat újság és a Szabad Gondolatok Háza egyik alapítója 2015. december 2-án átlépte a szellemi világ küszöbét.

Ágnes lényé velünk marad, itt van, már testetlenül. Képe most tablóként áll előttünk, tisztán, mutatva azt, mit hozott a világba, közénk.

Sokan vagyunk úgy – építészek és nem építészek –, hogy amióta Makovecz Imrének köszönhetően az antropozófiához kapcsolódtunk, Ágnes mindig ott volt, a háttérben, segítőként, alig észrevehetően, de állandóan. Lénye a hűség és odaadás eleven képe volt, minden szónál beszédesebben tanúskodik róla, hogyan adhatjuk át magunkat valami magasabbrendűnek, mit jelent annak igazsága, hogy el kell veszítsük magunkat, hogy megtalálhassuk igazi önmagunkat. Az Ént, ami nem én vagyok, hanem a Krisztus énbennem.

Építészként indult, ezt tudtuk mi, akik 1982-től kezdődően bekapcsolódtunk a Visegrádi Táborkba. Amikor Taksás Mihály megkérte Makovecz Imrét, beszéljen nekünk az antropozófiáról, ő Kálmán Istvánt aján-

lotta. Így is lett: megindult egy stúdium az Építőművész Szövetség székházában, majd rövid idő múlva a kis csoport Kádas Ági lakásában, az Astoriánál folytatta a munkát. Ágnes adta a háttérrel, tisztelettel parancsoló komolysággal és aprólékos figyelemmel. Gondoskodott mindenről, az ünnepek más, új módon történő megformálásával is. És építészből az antropozófia szolgálóleánya lett, a legnemesebb értelemben. Érdeklődése később a tájépítéssel való együttműködése révén alakult tovább, majd a dr. Hauschka által végzett kutatómunka irányába folytatódott. E munka gyümölcse könyve, melynek első megjelent példányát még kezében tarthatta.

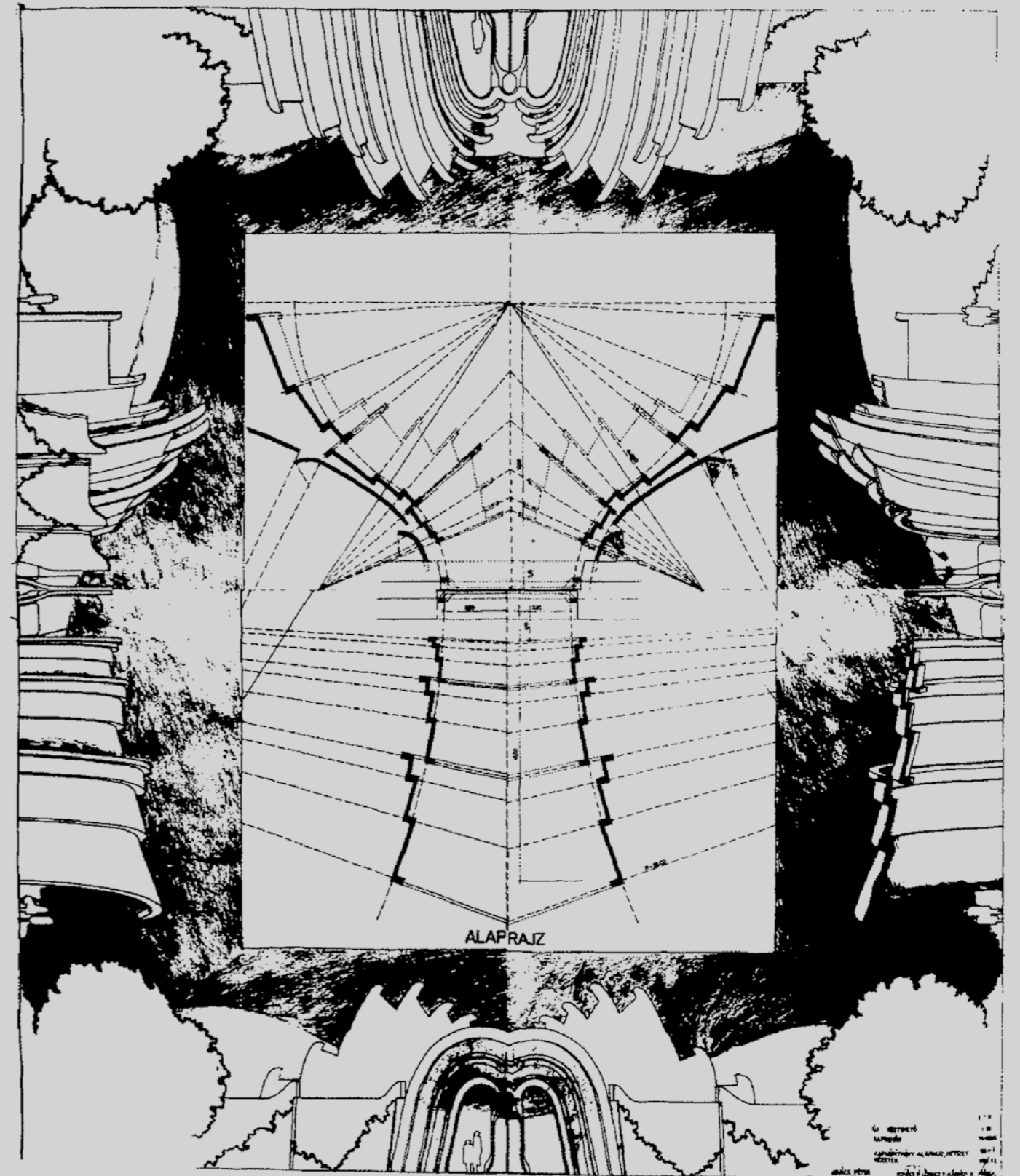
A változó összetételű, de folytonosan működő tanulócsoporthoz született újra a főrévi karácsonyi misztériumjátékok kis társulata, mely évekig járta az országot, a határon túli magyar területekre is eljutva. Ágnes ott volt végig, ő tervezte és varrta meg az összes jelmezt, a Csillagénekestől az Ördögig. Benne élt az az imagináció, amiből meg tudta formálni a szívárvány színeiben változó, a fény szenvedésének történetét láttató könnyed lepleket, melyek a

népi játék naivitásának közhelyét elkerülve a misztérium átélését segítették, a kultusz szükséges kellékeiként.

Hatalmas munkát végzett, ki tudja, hány száz oldal antropozófiai szöveg fordítása áll mögötte. A Szabad Gondolatok Házába meghívott előadók előadásait elsősorban ő tolmácsolta. Fordításaiban és tolmácsolásaiiban az antropozófia mély ismerete élt, hiszen amint Rudolf Steiner a nyelvet mint formálódó közeget használta a közlendő tartalmak megjelenítéséhez, Ágnes a gondolatformát ragadta meg az előadó mondandójából, és kereste hozzá a legmegfelelőbb magyar nyelvi ruhát, akár új szavakat is megformálva, ha a tartalom megkívánta.

Hűséges, alázatos szolgálóleánya volt a szellemnek, az igazságnak. Nagyságát mutatja az is, ami sokunknak csak az eltávozás előtti hónapokban vált világossá: nem tudtuk, hogy több mint húsz éve küzd egy betegséggel. Sosem beszélt róla, nem élt a ránk, magyarokra oly jellemző panaszkodással. Elegánsan távozott, levette földi ruháját, s felvéve égi fátylait.

Most látjuk, milyen óriás ő...

▲ Kapuépítmény, Kaposvár, Új Köztemető [Kampis Miklós, Kovács Péter, L. Szabó Tünde, Lőrincz Ferenc], 1983.
Terv: Kádas Ágnes, Kálmán István

Családi ház, Faraktár utca, Debrecen, 1991.
Építész: Makovecz Imre,
építész munkatárs: Kádas Ágnes
Fotó: Csernyus Lőrinc

KÁDAS ÁGNES (1948–2015)

Kálmán István

Kádas Ágnes lelki-szellemi lényé 2015. december 2-án éjjelén hagyta el földi-fizikai testét, amelyre tovább már nem volt szüksége. Halála egy szerdai napra esett. Szerda Merkur, a gyógyítás istenének napja. Ez a konstelláció szimbolikusan és tényszerűen is kifejezi földi inkarnációjának legfontosabb feladatát: részt venni és segíteni a Rudolf Steiner és Ita Wegman együttműködéséből megszülető antropozófiai gyógyászat magyarországi elterjesztését. Élete végén, amikor betegsége súlyosabbá vált, egy gyógyító közösség született körülötte: orvos, terapeuta, ápolónő és pap, akik szeretettel ápolták, és segítettek az átlépés nehéz útján. Betegségének lefolyását a kezdetektől fogva szellemtudományos szemlélettel kísérte végig, és orvosának utasítása mellett ő maga is megpróbált rátalálni a szellemtudomány területén kifejlesztett, megfelelő gyógyszerekre.

„Első keresztelés itt az előtti életbeni temetés, s az itti temetés túl keresztelés...”

s minden

létalakból az abban készült azon léti érzékeken felüli finomat szabadítja ki a halál...”

Bolyai Farkas

Kádas Ágnes 2013. július 25-ig kuratóriumi tagja volt az Ita Wegman Alapítványnak, amely az antropozófiai gyógyászat magyarországi támogatására jött létre.

Szakmai vezetője volt a 2004-ben alapított Natura-Budapest Kft.-nek, s egyben szakmai vezetője a dr. Hauschka-féle kozmetikusképzésnek is.

Társalapítója a Szabad Gondolatok Háznak, szerkesztőbizottsági tagja, egyben tipográfusa a Nevelésművészet és a Szabad Gondolat folyóiratnak.

2013 júliusában, egészségi állapotának rosszabbodása miatt, szellemi elkötelezettségének teljes tudatában visszavonult a fenti intézményekben végzett munkájától, de tovább folytatta szakmai tevékenységét a most már magántulajdonban levő Natura-Sophia Kft.-ben.

A Dr. Hauschka-kozmetikumok hatékonyságával kapcsolatosan sok éven keresztül végzett kutatásainak eredményét foglalta össze a KOSMEO címmel megjelent könyvében, amely két nappal halála előtt jött ki a nyomdából. Idézet a könyvből: „A materiális életszemlélet nem vesz tudomást arról, hogy minden élőlény állandó változásban van jelen a világban, születéstől a halálig, és az ember szellemi lényként nemcsak a teste változását kell hogy tapasztalja, hanem élete során átmehet egy szellemi fejlődésen. Ennek a fejlődésnek a test hanyatlásával nem kell feltétlenül hanyatlásba zuhannia, a szellemi fejlődésben az ember az öregedéssel párhuzamosan, a test öregedése során – és révén – egyre magasabbra juthat. A materiális élet- és világszemlélet nem ismeri az emberi életnek ezt a dimenzióját, a testet szeretné fiatalnak megőrizni, elkerülni az idők során fellépő

természetes változásokat. A mai kozmetikai ipar erre a hamis vágyra épít, az örökké fiatal test vágyára, ezt akarja kiszolgáltatni.”

27 éves korában találkozott az antropozófiával. A természet, és különösen a növényvilág iránti érdeklődése és szeretete összekapcsolódott a szellemtudományos szemlélettel. Felfedezni a természet erőinek és az ember lényének rokonságát sorskérdéssé vált számára. A gyakorlati munka során megtalálta mesterét, a Dr. Hauschka-kozmetikumok megalkotóját, Elisabeth Sigmundot. „Elisabeth Sigmundot szerencsém volt személyesen megismerni. A vele folytatott beszélgetések során elmondta, hogy az ő célja és törekvése az volt, hogy olyan készítményeket hozzon létre, melyek a szó eredendő értelmében »kozmetikumok«, azaz képesek az ember bőrműködésének harmonizálására, az egyensúlytalanságok kiegyenlítésére, az egészséges bőrműködés hosszú távú fenntartására – vagyis minden ember számára alkalmas kozmetikumok. És a materialista korban maszk-képzéssé, az elkendőzés művészetévé fajult, nem valóságos emberi szükségleteket, hanem hamis vágyakat kielégítő kozmetika helyébe egy mindenki számára elérhető kozmetikát teremtsen.”

A természet iránti vonzódása mellett a világpolitikai események iránt is érdeklődést tudott kifejleszteni magában. Felismerte az emberi organizmus és a szociális organizmus összefüggéseit. Így aktívan tudott részt venni a Szabad Gondolatok Házában és a Natura Kft.-ben folyó szociális-gazdasági munkában is. Csendes, visszahúzódo természetű és erős kritikai érzéke ellentétben állt egymással. Lidércnyomásként nehezedett lelkére a kérdés: hogyan hatolhat az ember

lelkébe egy idegen, megrontó hatalom, ami azután a másik ember elítéléséhez vezet?

Számos cikke és fordítása jelent meg a legkülönbözőbb témákban a Szabad Gondolat folyóiratban.

Élete utolsó szakaszában sokat utazott, főleg európai országokban – Ausztria, Németország, Svájc, Olaszország, Anglia, Skócia, Norvégia, Izland, Málta –, de eljutott a Bajkál-tóhoz is. „Az emberi lény olyan, eddig nem érzékelt szféráit vettem észre, amit nem is tudok megfogalmazni. Ugyanolyan tágasság-élményt jelentett, mint a tájban a Bajkál-tó; hogy az ember kiegyenesedik, kihúzza magát, mély leve-

gőt vesz; fúj a szél, de erővel meg lehet állni. Magas és hatalmas az ég, de ez azt jelenti, hogy ebbe a térbe bele kell állni, bele kell nőni... Én is nagyobb vagyok benne és erősebb, mint máshol. Ebben a hatalmas térben nem pici vagyok, nem nyomasztóan nehezedik rám, hanem mintha a perifériából egy szívó hatás növesztene engem is. És mindez fénylik. Én is együtt növekedhetek ezzel a külső, szívó, fényes sugárzással...” Asconában tett látogatása alkalmával, ahol Ita Wegman is élt, így fogalmazta meg ebben a varázslatos természetben átélt élményeit: „Mindent átható fény, telt, eleven színek, a csontomig ható meleg, ami jól esően melegít át, körben a magas hegyek koszorúja – virág- és illatozón, közben ál-

landóan játékos, friss szellők. Valami olyan fény és meleg, ami erőt ad az embernek, ami hordoz, áthat, átragyog – és egyszer csak kezdem úgy érezni, mintha belőlem áradna a fény, a melegség.”

Visszavonulása után elkezdte megírni a három intézmény, az Ita Wegman Alapítvány, a Szabad Gondolatok Háza és a Natura Kft., valamint a Szabad Gondolat folyóirat egymással szerves összefüggésben megvalósult történetét, ám ennek befejezésére már nem maradt ideje...

Kádas Ágnes búcsúzik az olvasóktól és azoktól, akiket munkássága során megismerhetett.

GONDOLATFONAT AZ ÉRZÉKELÉSRŐL ÉS A RAJZOLÁSRÓL

Farkas Ádám

A látás, a vizuális informálódás szinte a teljes állatvilág alapvető tájékozódó eszköze. A helyfelismerés fontos kiegészítő lehetősége még a hallás is, ami a kommunikáció főszereplője, valamint a szaglás, ami a kapcsolatteremtés mellett az élelemszerzés funkciót is segíti. Ez utóbbihoz tartozik (a látással együtt) az ízlelés. Különös és nehezen magyarázható jelensége a természetnek, hogy a látó- és ízlelőszerv nélküli növények színeket és ízeket használnak, úgy is fogalmazhatunk: szín- és ízcsapdákat hoznak létre a megtermékenyülésük, szaporodásuk érdekében. Feltételezhető, hogy olyan érzékelő módszerek is léteznek az élővilágban, amelyekről nincsenek ismereteink. Új felfedezés, hogy a vakok tapintással érzékelik a piros színt.

Ha a látást elemezzük, feltűnik, hogy az az élőlények közül a helyváltoztatók, a járó, úszó, repülő mozgással bírók képessége. Szerepe, célja a tér érzékelése, megismerése. A hangkeltés és a hallás is az elmozdulás miatt szükségessé váló társalkodáshoz kapcsolódik, de magának a helyváltoztatásnak, a mozgásnak is vannak kommunikatív, látással értelmezhető, jelzésértékű üzenetei.

Ebből a csoportosításból kiténik, hogy az élővilág két félre osztható: a földhöz kötött növényvilágra, és a közöttük mozgó, belőle és általa élő állatvilágra. Természetesen idesorolva önmagunkat, az embert is. A két élővilág között különös szimbiózis van, de az egymástól független inkább egyirányú, mert az állatvilág életképtelenné válna a növények nélkül, ami fordítva nem áll fenn. Ez a függésvizony egy úrból jövő kutató számára azt jelentené, hogy magasabb rendű élet a növényeké, voltaképp ők a gazdák, és a repülő, úszó, futkosó állatnépség (beleértve bennünket is) a szolgák, akik az élelemért, lakóhelyért, árnyékért, oxigénért cserébe a növények gyarodását segítjük. (Vagy épp pusztítjuk őket!)

Nos, ez a bevezető, ürlényezőpontú gondolatcsopón azért íródott, hogy felhívja figyelmünket az ember érzékelőrendszerének alapjaira. Ezen be-

lül is a látásra, ami a tér használatához nélkülözhetetlen, vagy csak körülményesen és részlegesen pótolható.

A tér a mozgásunk – és ez minden élőlényre vonatkozatható – számára igénybe vehető terület. (Az ember esetében a tér rétegzett, mert a fizikai létünk méterrel mérhető terei mellett a képzeletünknek és szellemiségünknek is vannak határai, tehát terei is.)

Minden élőlénynek megvan a saját élettere. Ez a növényekre is vonatkozik, de ők benövik az életterüket, így az állandó. Az állatok és az ember tere változó, a mozgásuk és a környezetük függvénye. A tér használata, a mozgás veszélyeket hordozó jelenség. Az összeütközés a mozgó testek között lehetséges. Ennek a veszélynek a kiszűrésére teremtődött meg a térérzékelés, a látás.

Erre az alapfunkcióra az évszázadok alatt ráépültek, rárejtegződtek egyéb feladatok, amelyek közül a legfontosabb a kapcsolatteremtés. Természetesen a látás nem a szemben történik, hiszen az csak tükör az információk begyűjtéséhez, a látás az idegrendszerben jön létre. És az agyban épül fel, raktározódik el az ismerethalmaz, a memória, ami lehetővé teszi az újabb rétegek megjelenését. Mindenesetre a kommunikáció fejlődéstörténete nem állhat nagyon távol a térérzékelés kialakulásától, sőt elképzelhető, hogy meg is előzi azt, hiszen maga a fejlődés nemigen választható el a szaporodástól, ami viszont kapcsolatteremtést igényel.

Elég távolról, és araszoló mozgással közeledünk a művészethez, és ezt azért tartom fontosnak, mert az a jelentés-tartalom, amit művészet néven írunk körül, csiráiban már az állatvilágban jelen van, és az emberlét eddigi teljes folyamatában fontos szerepet játszott. Ennek az ívnek az ismeretében be kell lássuk, hogy a művészet archaikus jelenség, ami ugyan folyamatosan reflektál a saját korára, ám lényegében változatlan és megmagyarázhatatlan valami, ami a

jólétünkkel, biztonságérzetünkkel, térérzékelésünkkel, az emberi és a transzcendens viszonylatainkkal kapcsolatos.

Az érzékelésünk különböző lehetőségeivel indítottunk, megnyitottuk a vizualitás jelentéskörét, de ki kell jelentsük, hogy az érzékszerveink ugyan más-más metodikával működnek, egymást kiegészítik és erősítik, de a céljuk azonos: a létünket befolyásoló környezet direkt megismerése és minősítése.

Megismerés és minősítés, más szóval: ismeretszerzés és értékskála-építés, és már ki is mondtuk az egymáshoz tartozó kulcsfogalmakat az ideális tanításhoz, tanuláshoz.

Ha ez ilyen egyszerű, vajon miért távolodik a közoktatásunk ettől az evidenciától? És vajon miért érnek el sikereket az ének- és zenecentrikus iskolák ezen a területen? A válasz egyszerűen kibontható az érzékszerveink és az idegrendszerünk szerkezetének és működésének ismeretéből, amit az előbbi definícióban egy kis eldugott szó jelzett. Vagyis a megismerés és minősítés direkt módon, közvetlen impulzusokkal, és nem gondolati úton, nem tudáspatentek átadásával kell megtörténni.

A jelenség megértéséhez az egyik példa lehet a kisgyermek környezetmegismerő, ösztönös metodikája. Előbb szájába veszi, megízlel, felemel és ledob, megfogdos és lelék mindent, és csak a következő érettségi fázisban kérdezi meg: az mi az? Ez mi? A direkt, az aktív ismerkedés megelőzi a fogalmi ismeretszerzést. Ez a sorrend, és ez a kettősség adja meg a hitelét, a mélységét a megszerzett ismeretnek, és így tud bázisává, alapjává válni a ráépülő újabb tudásrétegeknek. A következő fázis az összehasonlító képesség. Az „ez olyan, mint a...” korszakban a gyermek megint aktív fázisba kerül, ráépít valami felfedezett valóságot a már megszerzett alapokra, s az „ez ugye olyan, mint a...” kezdetű kérdéssel szinte kikényszeríti a felnőttekből a fogalmi pontosítást.

Az óvodapedagógia jól alkalmazkodik ehhez az életkori természetes folyamat-hoz, és jól építi be, alkalmazza a játékb-

Elhangzott az **Az élet kincsesháza** című, a Magyar Művészeti Akadémia szervezésében megtartott konferencián, 2015. 09. 26-án.

meglévő direkt ismeretszerző és fogalmi-értelmező lehetőségeket. A játékok általában felnőtt élethelyzeteket képeznek le, és a hasonlóság, az „olyan, mint a...” megtanulandó, követendő mintává válik.

És újra visszakanyarodtunk a művészet-hez, mert az is az érzékszerveinken keresztül fog meg bennünket. Ha zenét hallgatunk, nem értelmezünk, hagyjuk átfolyni magunkon, érzelmi, lelki síkban érintkezünk vele, és a zenei ismereteink, fogalmi tudásunk alávetődik az élménynek. A zene befogadása aktív folyamat a hallgató számára is. Ez azt is jelenti, hogy az élményt sem kottából, sem emlékezetből nem lehet felidézni. Csak akkor és ott lehet átélteni.

Ugyanez érvényes a festményre, a szoborra, a táncra, a színházra, a prózára, a lírára, a filmre, az épített, megformált környezetünkre, de még a konyhaművészet remekeinek befogadására is. Természetesen az átélt élményből fogalmilag is csemegézhetünk, felfedezhetünk benne összefüggéseket, szerkezetet, ismerős és ismeretlen elemeket. Ez az ismeretanyag szélesíti a műveltségünket, de az élmény a jelenlétünk intenzitásától függ.

Nagyon fontos leszögezni, a művészettel nevelés nem azonos, és nem összetévesztendő a művészképzéssel. Sokkal szélesebb kört érint, és sokkal nagyobb a tétje. Azért volt szükség a bevezető definíciós láncolatra, hogy világossá váljon, a gyermek ösztönös megismerő mechanizmusa és a művészi élmény azonos töről fakad. És ez a közös tő a jelenlét. Ez a személyes jelenlét, az egyszerre működő figyelem, aktivitás és élményszerzés a zenei tagozatos iskolák tanulmányi sikereinek

a titka. Szerencsére úgy tűnik, a mindennapi éneklés kezd bekerülni a közoktatás látóterébe. A testnevelés kiterjesztésével és a közös éneklés rendszeres megjelenésével már felsejlik a remény gyermekeink testi és lelki harmóniájának helyreállítására. Ám a képi kultúra iskolai háttérbe szorítása egybeesik a mindent elsöprő, kontrollálatlan vizuális szököárral, és a személyes jelenlét élménye helyett személyiségi zavarokhoz vezethet.

A képi kultúra születése az emberré válás egyik döntő momentuma lehetett. A természet és a művészet fél évszázados kutatása eredményeképp azt vélelmezem, hogy az előember két lábra állva megemelte a látószíkját, eltávolodva a földfelszíntől megnőtt a rálátás lehetősége, és az orr helyett a szem kezdett az irányadó érzékelő szerv lenni. Ennek lehet a következő következménye, hogy a tudatában megjelent a nyom mint az élelem megszerzéséhez fontos információ képe. Tudatosult az ott nem lévő valóság, a prédaállat lenyomata, megjelent a tudatvilágában az első absztrakció, a vizuális jel! Valószínűsíthető, hogy a jel tudatosulásától indult a bottal a földre karcolt rajzi jelek, előábrázolások egyre szélesedő és gazdagodó történelmi folyamata. A tudatos jelhagyás hamarosan kettéágazhatott, a nyomból mint összesűrített jelből nőtt ki az íráshoz is vezető jelkincs máig tartó hódítása. A másik irány a jel tárgyának-alanyának leképezése, a nyomhoz tartozó állat körvonallal történő ábrázolása. A rajz tartalmi indítéka az imitáció, egy létező vagy elképzelt valóság megragadása. Az eszköze a szabad kéz mozdulatával, a gesztussal létrehozott, látható vonal vagy vonalháló.

A rajz tárgyának első szerkezeti eleme az egészet, a teljeset jelző körvonal. A körvonal voltaképp egy sík ábrázolat, kiemelés, kivágás a háttérből. A térbeliséget, a harmadik dimenziót a belső formák megjelenítése hozza létre újabb vonalakkal. A vonalak sűrűsödése, ritkulása okozza a mélység, plaszticitás, térbe fordulás hatását a fény és árnyék imitálásával. Létrejön a képben a tér. A szerkezet lényegét az ábrázolat rendje, rendszere határozza meg.

A rajzolás – egészen az ősközösségek kialakulásától a huszadik század végéig fontos, nélkülözhetetlen eszköze volt a tudásátadásnak, a tanításnak. A televízió, az internet, a mobiltelefonok képessítő és továbbító mechanizmusa, egy lényegében leegyszerűsödött, új, véletlenszerű, inaktív, kiragadott valóságmódszollal lecseréli a környezet felfedezésének, megértésének, memorizálásának eszközét, a jelenlétet igénylő, élménnyel megajándékozó szabadkézi rajzot. Megdönthetetlen tudományos képi bizonyítékok sora igazolja az idegrendszer zenetanulás hatására végbemenő fejlődését és gazdagodását.

Erős meggyőződés, hogy ennek a gyönyörű, pozitív folyamatnak az ellenkezőjét is lehetne tudományos eszközökkel bizonyítani, ha a gyermekeink, unokáink elveszítenek a rajzolás útján kialakuló-fejlődő térérzékelést, komponálókészséget, arányérzékelést, lényegkiemelést, rész és egész viszonylatok megértését.

Egy rövid mondatba sűrítve: amikor kinyílik a szemünk, fokozatosan megtanulunk nézni, de látni csak a rajzolásán keresztül tanulunk meg.